

Kultur og likestillingsdepartementet post@kud.dep.no

Oslo 30.6.2022

Innspill til Kunstnermeldingen

Takk for muligheten til å komme med innspill til den kommende Kunstnermeldingen. Dramatikerforbundet representerer forfattere som skriver for scene, lyddrama, film, TV og dataspill-

1 Hva kan vi gjøre for å legge til rette for flere kulturarbeidsplasser og kompetansemiljø over hele landet?

SAMARBEID MELLOM INSTITUSJONSTEATRENE OG DET FRIE SCENEKUNSTFELTET

De siste årene har det blitt mer vanlig å samarbeide mellom institusjonene og det frie feltet, dette er gledelig ettersom kunstnerne på innsiden av institusjonene har tryggere rammer for å utøve sitt kunstnerskap, samt tilgang til kunnskap, kompetanse og ressurser som kompanier i det frie feltet ikke har midler til. Institusjonene bør kunne dele av sin kompetanse og åpne opp rommene for å samarbeide bredere med kunstnere og nettverk lokalt. Kan et samarbeid med det frie feltet belønnes økonomisk? Dramatikere har lenge havnet utenfor institusjonene, med unntak av noen få som har fått være husdramatiker på Nationalteatret. For de få som har sluppet til, har dette vært svært fruktbart, og kunstnerskap som Lygre og Joof Lundestad har fått et kraftig løft ved å komme inn på et etablert teater. Målet må være å få dramatikerne inn på teatrene der de andre scenekunstnerne virker.

Vi foreslår derfor:

Institusjonsteatrene oppfordres til å ansette en husdramatiker. Teatrene kan benytte den varslede insentivordningen for ny norsk dramatik til å få de nye stykkene opp på scenen.

Vi foreslår videre å opprette flere aspirantstillinger via kulturrådet som kan gå til å få flere dramatikere inn i teatret.

Utover i landet finnes det kunstneriske nettverk og festivaler som nedlegger en solid innsats for å vise kunst av høy kvalitet; Vårscenefest og Scenetekstivalen i Tromsø, Teaterfestivalen i Fjaler og nykommeren Bergen Dramatikkfestival, for å nevne noen. Mange er avhengig at enkeltpersoner med vilje til idealisme som jobber for svært små summer, preget av en usikkerhet rundt planlegging og programmering samtidig som man må bruke mye tid på søknadsskriving. Disse festivalene er viktige arenaer for hele scenekunstheltet både som visningsarena, faglig og sosial møteplass og deling av kompetanse. For å legge til rette for stabile kompetansemiljø og kulturarbeidsplasser trengs det helårsdrift. Det er en kontinuerlig jobb å skape kunstnerisk attraktive prosjekter som igjen vil tiltrekke seg interessante kunstnere. Det trengs flere støtteordninger for kunstnerbaserte nettverk.

Dramatikerforbundet foreslår derfor at man øker støtten til det frie scenekunstheltet ved å øke ressursene til Norsk Kulturråd.

REGIONALE FILMSENTER

De regionale filmsentrene er et viktig verktøy for lokal utvikling og produksjon innen det audiovisuelle feltet. Disse må styrkes økonomisk for å sikre grunnlag for levedyktige arbeidsplasser, så ikke de som opparbeider seg kompetanse emigrerer til hovedstaden ved første mulighet. Først og fremst gjennom økte prosjektmidler, men også i form av ressurspersoner tilknyttet sentrene, som kan følge opp prosjekter, og jobbe med kurs og kompetanseheving. Sterkere tilrettelegging for produksjon, også for lengre formater, vil være et godt bidrag for oppbygging av lokal kompetanse og praktisk erfaring i alle faser av produksjonslinja. Lokale produksjonsmiljøer som jobber med enklere stab og på lavere budsjetter vil også stå friere til å dyrke personlige stemmer og eksperimentere med kunstneriske uttrykk, noe som er en verdi i seg selv, og som vil være en form for grunnforskning innen feltet.

Dramatikerforbundet foreslår at regionale filmsentre får økte ressurser til produksjon, også til spillefilmer.

2 Hva kan gjøres for at kunstnere skal få rimelig betaling for arbeid, oppdrag, bruk og visning av verk?

Scenekunstnere i det frie feltet er blant dem som tjener minst av alle kunstnergrupper. I rapporten «Sterkere tilbake» som ble lagt frem 25.april, foreslås det å utvide **driftsstøtteordningen** for etablerte kompanier slik at flere kan omfattes av ordningen. Vi mener dette er et svært godt tiltak som vil være vesentlig for å styrke og bygge den ikke-institusjonelle delen av scenekunstheltet som har blødd mest under pandemien. Forutsigbarhet, kontinuitet og langvarig bygging av kunstnerskap og samarbeid er viktig også utenfor institusjonsteatrene.

Vi foreslår derfor å utvide driftsstøtteordningen til frie grupper.

Kunstnerstipendene er en av de viktigste byggesteinene i kunstnerøkonomien og helt nødvendig for å bygge nyskapende og utforskende kunstnerskap. Å øke antall stipender og gjerne flere langvarige stipender er en relativt lav kostnad som utgjør en stor forskjell kunstnerne og som fører til mye nyskapende kunst.

Vi foreslår å øke antall kunstnerstipender.

Insentivordningen for ny dramatik er nedfelt i Hurdalsplattformen, og vi gleder oss til den blir iverksatt. Den vil få stor betydning for både repertoar og kunstnerøkonomi, og både NTO og Dramatikerforbundet mener dette kan være med å gi et løft til samtidsdramatikken.

DET FRIE SCENEKUNSTFELTET

For øyeblikket eksisterer mye ny norsk dramatik utenfor institusjonene. Her kan honorarene variere fra «vi deler på det vi har» til å etterstrebe teateravtalen (som fram til 1. mai i år har vært på 278 000, ofte rundet opp til 300 000 de siste årene). Noe som kan bety 140 000 for en tekst under 70 minutter. Siden det er lite penger i omløp i det frie feltet ligger det ofte et element av idealisme blant dem som jobber der, noe som gjør at mange er villige til å skrive tekster for lave beløp. Å videreføre driftsstøtte vil derfor kunne få ringvirkninger til andre deler av det frie scenefeltet. Dramatikerforbundet ønsker også å få en teateravtale med det frie feltet, men ser at

med deres budsjetter kan det være vanskelig å bruke satsene fra teateravtalen vi har med institusjonene. Dersom insentivordningen dekker hele dramatikerhonoraret – eller til og med gir kompensasjon i tillegg – vil det utgjøre en stor forskjell for det frie feltet.

Vi mener derfor at den varslede insentivordningen for ny norsk dramatikk også må omfatte det frie scenekunstheltet.

RYDDIGE ARBEIDSFORHOLD

Et særlig viktig og effektivt punkt er kravet om ryddige arbeidsforhold i kulturinstitusjoner og -tiltak med statlig finansiering. Et slikt krav vil bety at en filmprodusent som har fått tilskudd fra NFI må rapportere på at bransjeavtaler er fulgt med alle engasjerte på produksjonen. NFIs egne forskrifter krever at produsent «ved ethvert tilfelle følger de gjeldende avtalene om kollektiv rettighetsforvaltning med bransjens organisasjoner» NFI gjør imidlertid lite for å kontrollere at kravet etterfølges, men overlater dette til organisasjonene. Problemet er at mange produsenter mottar støtte uten å være organisert, og de kan derfor operere under radaren. Om NFI selv har et slikt krav i sine forskrifter, ligger det implisitt et ansvar for å kontrollere at kravet er oppfylt før de utbetaler midler. Som statens representant bør de ikke legge veien åpen for en praksis som undergraver kunstnerøkonomien. NFI må få strengere rutiner for å sørge for at støttemidler brukes i tråd med forskriftene.

Det vil også bety at et institusjonsteater eller kompani også må rapportere på at de har fulgt avtaleverket. Slik er det ikke i dag, med det resultat at vi ser mange stygge kontrakter. Det er unødvendig i offentlig finansierte tiltak.

Vi foreslår derfor at det innføres et krav til alle institusjoner og tiltak med offentlig støtte om rapportering på kontrakter og arbeidsforhold.

3 Hva kan gjøres for å bedre kunstneres tilgang til sosiale rettigheter?

I notatet *Frilansere: Frihet og frykt* utgitt av Agenda og Samfunnsviterne i 2014, lanseres flere gode forslag. Ett av forslagene er å forplikte oppdragsgiver til å betale

«oppdragsgiveravgift» i likhet med arbeidsgiveravgiften. Andre tiltak de foreslår er å heve innskuddssatsene for pensjonssparing for næringsdrivende og vurdere arbeidsgivers pensjonsforpliktelser for de som arbeider på oppdrag. Dramatikerforbundet var med å starte LO-kultur og LO-selvstendig i 2017. Derfra har det vært høyt trykk på å få bedret de selvstendiges sosiale rettigheter, og vi har tro på at denne regjeringen nå vil gjennomføre en nødvendig reform på dette feltet.

I følge den nye Fafo-rapporten om Velferdsordninger for selvstendig næringsdrivende (2022:12) har selvstendig næringsdrivende innen kunst og kultur lavere inntekt enn andre selvstendig næringsdrivende. Som selvstendig næringsdrivende må du tegne ekstra forsikring for å få tilsvarende utbetaling av sykepenger som arbeidstakere. Lav inntekt gjør at mange ikke har mulighet til å sette av penger til forsikringer og pensjonssparing. Når vi skriver av utgifter og trekker disse fra næringsinntekten, reduserer vi dessuten pensjonsinntekten vår. Også Fafo-rapporten peker på muligheten for å innføre en obligatorisk oppdragsgiveravgift som kan gå med til å dekke de sosiale ordningene.

Vi foreslår derfor å:

-Endre folketrygdloven slik at selvstendig næringsdrivende kunstnere får rett til 100% sykepenger fra første dag

-Gi selvstendig næringsdrivende kunstnere rett til pensjon fra første krone uansett lengden på engasjementet

-Endre beregningsgrunlaget for trygdeytelser fra netto næringsinntekt til brutto, slik at kunstnerne ikke straffes med reduserte trygdeytelser for å investere i egen næring

4 Hvordan sikre kunstnerisk frihet og ytringsfrihet?

I snitt mener 75 prosent av norske kunstnere at ytringsfriheten er godt beskyttet, men tendensen er negativ ifølge rapporten Kunstnere vurderer ytringsfrihet, Tore Slaata og Hanne M. Okstad, Fritt ord 2020. Det er mange og sammensatte årsaker til det, men én som trekkes fram er den manglende folkeopplysningen om kunst, noe som fører til en **fremmedgjøring** som fører til en **mistenkeligjøring**, som igjen fører til **hets** av kunstnere.

Kunstnerne trenger staten gjennom Kulturråd og andre institusjoner som garantist for ytringsfriheten. Institusjonsledere må stå frem og forsvare bevilgninger til prosjekter og kunstnerskap, og ikke overlate dette til sårbare enkeltkunstnere.

5 Hvordan sikre at kunstnerbefolkningen gjenspeiler vårt mangfoldige samfunn?

Dette henger sammen med forrige punkt. Dersom utsatte grupper ikke føler seg trygge, får vi et mindre mangfoldig samfunn. Dramatikerforbundet har tidligere spilt inn en bekymring for manglende mangfold blant beslutningstagere på våre felt. Det er ingen teatersjefer eller direktører med minoritetsbakgrunn. Det kan være fordi det ikke er noen styreledere på teatrene som har minoritetsbakgrunn. Det samme går for ledere på både sentrale og regionale filmsentre, og vi ser også at det er alt for lav representasjon av minoriteter i Kulturrådets mange fagutvalg og blant beslutningstakerne på NFI. Dette kan dere gjøre noe med. Og endringene vil da kunne komme raskt. Så er det også verdt en analyse hvorfor 18 av 23 teatersjefer per nå er menn.

Vi foreslår at KUD bruker sin oppnevnesrett til å sikre et større mangfold i kulturinstitusjonenes styrer.

Med vennlig hilsen

Norske Dramatikeres Forbund
Ellisiv Lindkvist, forbundsleder
Øyvind Rune Stålen, nestleder